

Mijne moeder zag 't wel, hoe ie er de eerste bessen uitpikte, en zoo hare rijke „trossen” — zooals ze gewoon was deze bloeiwijzen verkeerdelijk te noemen — altijd maar dunde, nog voor zij ze benuttigen kon voor haar proef-ondervindelijk deugdelijken vlierstroop. Dat was haar geneesmiddel tegen roos, koorts, ingewandsziekte.

Maar ook zij had d'n vlug in 't roodbruine, donkergestreepte vederpak liefgekrege; en als ik de pluimen moest afsnijden, dan was haar zorgzaam woord: „laat maar enkele „trossen” staan veur d'n winterkuning”.

Dit waren z'n beste dagen. Maar voor werkzaam is er geen nood, nooit. Als straks de vlier z'n laatste vruchten had afgedragen, dan wist ie, de kleine, gevederde winterman, de duizendon insekten te snappen, hun eieren, de larven, enz., waarvan het op een boerenerf krioelt.

Dat ie geen kommer kende, nimmer, niet 'n oogenblik, bewees wel de onbezorgdheid, die zich iederen dag door al z'n kleine leden uitjubelde. Met vasten, vluggen sprong, met driftige vaart, met niet-te-missen zekerheid, sneller en leniger dan de beste acrobaat van Oscar Carré. Bewoog ie zich langs al de banen van z'n rijk: de ruwe takkenbossen.

Over, onder en langs de dikkere en dunnere rijzen, hier wegduikend, eensklaps onzichtbaar, maar om op 't eigen oogenblik twee meter verder weer te voorschijn te komen, even slechts. En dan, rutsch! weer weg, vinnig vlug, zich neerzettend aan de onderzijde van 'n tak, op 't vlakke afgeschuinde eind van 'n elzenknuppel, waarbij z'n lichtkleurig buikje zich zoo mooi afwitte op d'n donkeren achtergrond der bruine schors der uitgedroogde houtmassa, of in blijkbare zelfvoldaanheid zich wiegend op 't hoogste topje van d'n hoogsten tak, fier als koning.

Dan schaterde hij 't uit vaak van pret en zong er zoo lustig z'n opgewekt en rijk varieerend lied. De hoogste tot de laagste tonen orgelde ie uit in krachtigen slag, in rhythmische melodie.

's Morgens vooral, wanneer aan de Oosterpoort de dagvorstin haar onverwelkbare glorie uitglansde over de geheele lengte van deze doode takken, dan leefde hij.

Dan zong ie z'n mooisten zang, z'n koningslied.

Wat 'n weelde voor me, die morgenuren, waarop de zonne door m'n venster haar zachten morgengroet me in de oogen lachte, mij, die te klokke zes zoo wel 'n wat doorwilde, wakker, op mijn legerstede. Wat 'n weelde, te hooren dan m'n besten vriend, m'n vroolijken makker, uitjubelend in hoogen reinen klank z'n ochtendbede, z'n dank- en liefde-hymne.

Een musicus beweerde eens, dat de meeste menschen droefheid, melancholie in hun vrije zangen uitklanken — de vogels daarentegen enkel den toon der vreugde, den toon van jubel en jool uitjuichen!

Zonder één dezer beweringen tot de mijne te maken, zeg ik vrij uit, dat de winterkoning enkel den toon van onverdeelde pret, van levensvrijheid en levensblijheid op z'n gamma's heeft.

Waar ik me altijd over verwonderde! Over den rijkdom van klank, over de kracht vooral, waarmede dit kleine vogeltje — na het goudhaantje 't kleinste in Europa — bijzonder de middentonen van z'n stemregister uitorgelde. En die klanken van m'n winterkoning beïnvloedden mijne verbeelding en deze schiep de teerheid en de kracht van dit rijk gemoduleerd geluid om in reine, schoone gedaante, in mooie jeugd, in jeugdige kracht, in forsche fierheid, die daar heurijden door de lucht, in een lente van eeuwige liefde en eeuwige vreugd.

Jeugdige nymfen in reine, ijle luchtkleedij, trippelende sylphiden in licht, blank gewaad, gingen op ten dans naast breed en zwaar gemantelde dryaden, op den maatgang van zijn kleinen gorgel, zich wiegelende op de deinende lagen der golvende luchtbee.

Zoo melodieus was die kjank, zoo teeder en toch zoo vol kracht, zoo zacht streelend en zoo feeëriek impressioneerend.

Neen, goede vriend, gij kleine winterkoning, meer dan twintig jaren is het geleden.

Maar vergeten doe ik je niet.

Nog even levendig sta je voor me, als toen ik, nog 'n kleine knaap, rondartelde in *uwe* onbezorgde vreugd, op vaders erf.

Nog zie ik je lust en je leven, door, over, onder de takken; nog hoor ik je lied, voor mij een eenig en onvergetelijk lied.

Ik ging eenmaal heen van je, omdat ik moest, geroepen door de prozaische zorg voor leven en bestaan. De vlier en de houtmijt verdwenen ook.

Winterkoninkje, waar zijt gij? Ver weg toch niet. Want in den winter ook zongt ge als 't zonnetje de aarde maar wat opvroolijkte.

Waarom, winterkoninkje, ik je óók zoo lief heb? Hoe ook gehard tegen alle weer en wind, zijt ge toch zeer gevoelig op het punt van je vrijheid. De gure windvlagen, die van 't kille Noorden over de poldervlakten der Beersche Maas kwamen neerstrijken tegen de houtmijt: uw koningstroon; sneuwjacht, harde regens, woeste hagelbuien, strenge kou: dat alles doofde niet je lust, je leven, je lied; — maar 'n opsluiting in de kamer, in 'n kooitje — ik weet het — ware je dood geweest.

De meester had me gezegd, dat je enkel zou treuren en spoedig sterven, als je opgesloten werd, je vrijheid verloor.

O, vrij koninkje, dat zoo de vrijheid liefhebt om liever het leven dan de vrijheid te verliezen. — ik had je lief gekregen.

Vergeten doe ik je nooit.

Rotterdam, Dec. 1905.

C. V. D. SWALUW.

HET KORHOEN.

Men Noord-Westen van de Peel in de uitgestrekte houtaanplantingen evenals in de aangrenzende woeste heidevelden en dennenbosschen, waar zich niemand vertoont als een enkele Peeljager en een herder met zijne kudde, hebben enkele korhoenders, in sommige streken van ons land ook berkehoenders genaamd, hun verblijf.

Eenige jaren geleden zijn ze in de omstreken van Well eens gepoot en waarschijnlijk hebben de vogels zich van daar naar hier verspreid, daar men ze voor dien tijd nooit heeft opgemerkt.

Ze zijn buitengewoon schuw en verlaten zelden de wildernis, om op de bebouwde akkers te azen, zooals de patrijs. Men houdt het er hier zelfs algemeen voor, dat het de eenigste hoendervogel in Holland is, die het kan stellen zonder bebouwing grond.

In den zomer bestaat hun hoofdvoedsel uit insekten en wormen, later op den tijd verzadigen zij zich aan berken en heidezaad, terwijl zij zich 's winters tevreden stellen met de jeneverbes, hier „bikelbes,” genoemd, en die op de heide zeer menigvuldig voorkomt.

Hieruit zou men afleiden, dat het zeer onschuldige vogels zijn, maar dan vergist men zich. 't Zijn nog al goede vliegers en ze zetten zich, in strijd met de leefwijze der patrijs, zeer graag op boomen neer.

Nu trekken jonge denneboomen bijzonder hunne aandacht door de sappige toppen, die zij opvreten of geheel en al bederven. Om ze nu uit de jong aangeplante dennen te houden heeft men overal tusschen de boompjes lange palen aangebracht, waaraan een houten raam bevestigd is, hierin is een as aangebracht, waaraan een paar wiken, bestaande uit gekloofde dennenspaanders. Deze wiken draaien door den wind en slingeren zoodoende ook een stukje ketting, dat aan het andere uiteinde der as is aangebracht, voortdurend rond, zóó dat het bij elke wenteling een oude zeis raakt, waardoor een aanhoudend geratel ontstaat, dat de ongenooide gasten op een afstand houdt.

De korhoenders leven niet gepaard zooals de patrijs, doch zeer verspreid, zoodat enkele hennen in den legtijd niet bezocht worden door een haan, waardoor de eieren niet bevrucht worden. Ook zijn de eieren, die bijna rond van vorm en wit met roode stippels van kleur zijn, een gemakkelijke buit voor roofvogels, bunzings, wezels en andere roofdieren, daar ze in een kuilje op den grond, dat meestal bekleed is met enkele sprietjes en wat mos, gevonden worden. Verder gaan er nog vele eieren en jongen verloren door de veelvuldige boschbranden, die hier in den laatsten tijd gewoed hebben. Ze leggen echter een zeer groot aantal eieren, 20 stuks in één nest heb ik verschillende keeren aangetroffen, dit is dan ook zeer noodig, want van de jongen die aan bovengenoemde gevaren ontsnapt zijn, sterven er nog vele, bij gebrek aan passend voedsel. Blijven ze echter in leven en zijn ze sterk genoeg, dan verspreiden ze zich spoedig, om alleen hun weg te zoeken. Dikwijls worden ze dan een prooi der stroopers, want in den beginne zijn zij nog niet heel schuw en daar ze zeer malsch en smakelijk vleesch hebben, zijn ze voor die heeren een welkome buit.

De oude vogels zijn prachtige beesten.

De haan heeft een vuurrooden kam op den kop, de halsveeren zijn zwart met een eigenaardigen blauwen glans, terwijl de overige veeren ook zwart zijn met een groenen weerschijn. Bij het vliegen spreidt zich de staart breed uit en wel in twee krullen.

In den legtijd is hij zeer strijdlustig en wil met elken tegenstander, dien hij op zijn weg ontmoet, den strijd aanbinden. Dan vergeet hij zijne schuwheid en verliest hij alle voorzichtigheid uit het oog, waarvan onze Peelse stroopers profiteeren, om er enkele te bemachtigen. De broeitijd is dan ook de eenigste tijd, dat men kans heeft een haan onder schot te krijgen. In gewonen tijd vliegt hij op het minste gerucht weg en op zeer grooten afstand speurt hij met zijne scherpe oogen reeds het dreigende gevaar.

De slaappleats der korhoenders is op den grond en wordt hier roest genoemd, 's Morgens en 's avonds verraden zij zich door een zacht gekraai, dat eigenlijk meer lijkt op het kirren der tortelduif.

Hierdoor komt de altijd rondspiedende strooper hen op het spoor en heeft hij de slaappleats aan de verspreid liggende uitwerpselen herkend, dan worden er plannen gesmeed met een of anderen helper, om te zamen met „den tras,” de vogels te verrassen. En dat gelukt maar al te dikwijls, zoodat het onbegrijpelijk is, dat de vogels, die aan zoovele gevaren zijn blootgesteld, nog kunnen blijven voorttellen.

DE PEELJAGER.

Witkop-Staartmees.

In 't „Vogeljaar” en in 't „Intieme leven der Vogels”, vertelt u van de aardige Staartmeesjes en vroeg u tevens op het broeden van de Witkop-Staartmees te willen letten. In 't voorjaar zijn we er dadelijk op uitgetrokken om de kunstige nestjes te ontdekken, juist omdat in de nabijheid van 't nest de meesjes zoo makkelijk zijn waar te nemen. Zoo vonden we hier in 't Liesbosch een nest van een Staartmees in een afhangende sparretak boven 't water, ongeveer twee meter hoog. Dit Staartmeezenpaartje liet zich uiterst gemakkelijk observeeren en was in 't geheel niet schuw voor ons. Een van beide Staartmeezen had een heele witte kop en onderzijde, terwijl de andere duidelijk een bruine streep over de oogen vertoonde. Zoudt u mij nu ook kunnen zeggen of de laatste een wijfjes-Witkop-Staartmees is of wel de bruingevlekte variëteit. Bij drie andere nesten nam ik een dergelijk paar waar.

Mogen dit Witkop-Staartmeezenpaartjes zijn, dan zijn ze hier in de omtrek van Breda volstrekt geen zeldzaamheid. Van de elf nesten, die we tot nu toe gevonden hebben, zijn er al zeker drie van de witkoppige variëteit, terwijl we van vele nog geen zekerheid hebben, wat deels te danken is aan de hooge standplaats van 't nest.

Breda.

J. H. BECKING.

Wij hebben in den tuin een Staartmeezenest. Eerst dacht ik, dat het Witkoppige Staartmeezen waren die daar bouwden, maar bij nader toezien bleek dat de eene een witte kop en de andere de bruine oogstreken heeft. Zou dit nu toch een paartje van de gewone Staartmees zijn?

Het is zoo aardig, om te zien, hoe ze telkens af en aan vliegen met iets, zeker bouwstof, in den snavel. Het nest zit ongeveer 5 à 6 M. boven den grond in een uitstekenden tak van een den.

De vogels zijn in 't geheel niet schuw. Als ik maar stil blijf staan, komen zij vlak bij mij.

Eefde.

JO VAN DER HOEVEN.

Een vroege nachtegaal?

Er komt al weer aardig leven in de brouwerij hier, maar 't leven” dat gisterenavond in de maneschijn klonk had ik nog lang niet verwacht. 't Was koud en ik had de kachel flink door laten branden, voor ik aan 't werk ging, maar daar 't een beetje te warm was, zette ik 't raam een eindje open en dat was m'n geluk.

De anatomie die ik onderhanden had was nog al taai, ook al weer een geluk, want op een gegeven oogenblik sta ik op, om eens naar buiten te kijken.

Daar hoor ik in de verte een vogel fluiten en een oogenblik kwam 't in m'n gedachte op, dat 't een nachtegaal was, doch daar vond ik 't te koud voor en m'n plicht riep me aan de schrijftafel terug. Ik zat echter nog maar even of daar hoorde ik 't zelfde weer en nu duidelijker. Veen ging ik naar 't raam en nu was 't zonder eenigen twijfel.

Die duidelijk afgegrensde zangen, die elk weer zoo schitterend mooi zijn, kunnen niet van een anderen vogel geweest zijn.

Alleen de langgerekte tonen hoorde ik niet, doch uit de zuiverheid en helderheid meende ik genoeg te kunnen opmaken.

Toen heb ik mijn zusters er bij gehaald, om te getuigen en zij hoorden 't ook.

Ik zal nu 's avonds opletten en hoop hem nog eens te hooren en eens te gaan zoeken, waar hij zit.

Vreemd is 't, dat het diertje niet aan den boschrand, waar 't dunkt mij veel warmer is, zong, doch naar 't geluid te oordeelen zich in de eikenhagen tusschen akkers en weilanden ten Noorden en N. W. van het dorp bevond.

Ik schrijf u dit, omdat u in 't Vogeljaar 13 April (1904) opgeeft, dus een flinke halve maand vroeger, 't is misschien niet onbelangrijk en in ieder geval eigenaardig.

Nunspeet, 26 Maart.

A. S.

't Is niet bepaald onmogelijk dat 't een nachtegaal was; maar een zanglijster kan o zoo bedriegelijk den nachtegaal nadoen.